

TARTU HALDUSKOHUS
Jõhvi kohtumaja
KOHTUOTSUS
EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohtuasja number	3-11-983
Otsuse kuupäev	26.10.2011.a
Kohtunik	Ülle Polluks
Kohtuasi	Svitlana Samsonova, Oleg Bõkovi ja Oleg Rotovi kaebus Rakvere Linnavolikogu 16.03.2011 otsuse nr 17 tühistamiseks
Menetlusvorm	Kohtuistung 09.05.2011
Menetlusosalised	Kirjalik menetlus Kaebajad: Svitlana Samsonova, Oleg Bõkov ja Oleg Rotov Vastustaja: Rakvere Linnavolikogu, esindaja Lii Ero Kaasatud isik: Eesti Vabariik Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu, esindaja Indrek Kilk
RESOLUTSIOON	Jätta kaebus rahuldamata.
Edasikaebamise kord	Kohtuotsuse peale võib esitada apellatsioonkaebuse Tartu Ringkonnakohtule 30 päeva jooksul kohtuotsuse avalikult teatavakstegemisest, so arvates 26.10.2011.a. Tartu Ringkonnakohus võib lahendada apellatsioonkaebuse kirjalikus menetluses, kui apellatsioonkaebuses ei taotleta selle lahendamist istungil.

ASJAOLUD, MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD JA TAOTLUSED

Svitlana Samsonova, Oleg Bõkov ja Oleg Rotov esitasid Tartu Halduskohtule 18.04.2011 kaebused Rakvere Linnavolikogu 16.03.2011 otsuse nr 17 tühistamiseks. Tartu Halduskohtu 19.04.2011 määrusega võeti kaebused menetlusse ja liideti haldusasjad 3-11-983, 3-11-982 ja 3-11-981 ühte menetlusse, jättes haldusasja numbriks 3-11-983.

Kaebuse kohaselt otsustas Rakvere Linnavolikogu 16.03.2011 otsusega nr 17 korraldada ümber Rakvere Vene Gümnaasiumi kooli liitmise teel Rakvere Gümnaasiumiga, lõpetades Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse, korraldades Rakvere Vene Gümnaasiumi ümber hiljemalt 31. 08. 2011. Kaebajate arvates on vastustaja ainupädev otsustama kooli ümberkorraldamist vastavalt PGS § 80. Kaebajate põhiõigust rikub Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse põhjendamatu ja õigusvastane lõpetamine.

Tartu Halduskohtus leidis otsuses haldusasjas nr 3-06-2331, et kui leiab tõendamist, et gümnaasiumi tegevuse lõpetamine ja kooli likvideerimine on toimunud õigusvastaselt, saab lugeda, et on ka õigusvastaselt piiratud kaebuse esitajate õigus õppida koolis, mille nad on valinud ja milles nad soovivad enda või oma laste hariduse omandamist jätkata (punkt 30). Põhiseaduse § 37 lg 3 kohaselt „Laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel“. Antud

põhiõiguse maht ei ole kahjuks põhiseadusega määratud. Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse lõpetamine automaatselt toob endaga kaasa kaebaja varem tehtud valiku tühistamise ning laste sunniviisilise üleviimise teise gümnaasiumisse, kaebaja arvamust küsimata, mis otseselt rikub kaebaja valikuõigust.

Kaebajad ei soovi, et nende lapsed jätkaksid õpet teises gümnaasiumis. Kaebajad soovivad, et lapsed jätkaks oma õpet Rakvere Vene Gümnaasiumis ja õpiksid vene keeles. Põhiseaduse (edaspidi PS) § 3 lause 1 kohaselt teostatakse Eesti Vabariigis riigivõimu üksnes põhiseaduse ja sellega kooskõlas olevate seaduste alusel. PS § 14 sätestab, et õiguste ja vabaduste tagamine on seadusliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuse kohustus. Kaebajad on seisukohal, et vastustaja rikkus nimetatud põhiõigusi, tühistades varem tehtud Rakvere Vene Gümnaasiumi kasuks kooli valiku, põhjendamatult lõpetades Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse.

Rakvere Vene Gümnaasiumi ümberkorraldamise otsus on põhjendamatu ja õigusvastane. Kaebajad leiavad, et vaidlustatud otsus tuleb tühistada, kuna Rakvere Linnavolikogu on teinud ilmselt diskretsiooniveega otsuse. Antud juhul ei võimalda vaidlustatud otsus menetlusosalistel üheselt aru saada, millised olid haldusakti andja kaalutlused seoses Rakvere linna haridussüsteemi olukorraga, et otsustati ümber korraldada nimelt RVG tegevus alates 31.08.2011.

Linnavolikogu oleks pidanud vaidlustatud otsuses esitama kokkuvõtliku analüüsi, kuidas on Rakvere linnas muutunud viimase kolme aasta jooksul õpilaste arv, kuidas on vähenenud koolitusnõudlus hariduse saamiseks linnas, igas koolis ja RVG-s, ning millise kriteeriumi järgi on välja selgitatud, et ümberkorraldamist tuleb teha nimelt RVG-ga. Otsusest ei selgu, kui palju võimalusi on linnavolikogu poolt läbi töötatud Rakvere linna koolivõrgu optimeerimiseks, kas linnavolikogu on haridussüsteemi olukorda uurinud, analüüsid. Samuti ei ole nähtav otsusest, kas ümberkorraldamise kava on valmistatud ette, kas kõik isikud, keda puudutab gümnaasiumi ümberkorraldamine, on tutvunud kavaga ning nende arvamusi ja vastuväiteid on võetud arvesse antud otsuse koostamisel, kes oli menetluse kaasatud ning ära kuulatud.

Kaebajad leiavad, et Rakvere Linnavolikogu enne oma otsuse tegemist pidi informeerima mõlema gümnaasiumi vanemaid hoolekogu poole pöördumise või gümnaasiumi lapsevanemate koosoleku kutsumine kaudu, selgitades nendele koolivõrku ümberkorraldamise vajadust, kuulata nende arvamusi ning vastuväiteid ning võtta nende soovitusi arvesse otsuse tegemisel ja gümnaasiumi ümberkorraldamise ettevalmistamisel. Seega pidi vastutaja kaasama vanemaid menetlusse ning andma nendele kaasaráärmise võimaluse neid puudutava otsuse tegemisel. See on jäänud tegemata ning kolmandad isikud on jäänud neid puudutava otsuse tegemise menetlusse kaasamata. HMS § 11 lg-st 1 tuleneb, et haldusorgan peab kaasama kõik isikud, kelle õigusi või kohustusi haldusakt, haldusleping või toiming võib puudutada. Otsus puudutab õpilaste vanemaid. Vanematel on eesõigus oma laste hariduse valikul. Vanematel on õigus ja kohustus kaitsta oma lapse huve. Otsuse ettevalmistamisel ei korraldatud ühtegi koosolekut vanematega. Koosolekud olid korraldatud vanemate poolt. Otsusest ei ole nähtav, kas Rakvere Linnavolikogu enne akti andmist on kuulanud ära Rakvere Gümnaasiumi vanemad ja arvestanud vanemate arvamusi ja ettepanekuid. Kaebajate arvates on oluliseks haldusmenetluse nõuete rikkumiseks see, et ei kuulatud ära Rakvere Vene Gümnaasiumi ja Rakvere Gümnaasiumi töötajaid, õpilasi ja vanemaid. Kaebajad viitavad RKHKo-le nr 3-3-1-74-03 ja 3-3-1-70-03.

Rakvere Linnavolikogu ei kuulanud ära Rakvere Vene Gümnaasiumi ja Rakvere Gümnaasiumi esindajaid ega nõudnud Rakvere linnapealt täiendavaid selgitusi Rakvere linna koolivõrgu ja selle ümberkorraldamise erinevate variantide olemasolu osas. Otsuse faktiline alus koosneb arvudest, mis vastustaja arvates põhjustavad RVG tegevuse lõpetamise.

Kaebajad leiavad, et Linnavolikogule esitatud andmed on valed. Ei vasta tõele andmed põhikooli klasside täituvuse kohta. Seega ei vasta tõele ka ülalnimetatud andmete alusel tehtud prognoosid. Otsuse kohaselt käib Rakvere Vene Gümnaasiumi põhikooli klassides 34 õpilast, kes ei ole Rakvere elanikud. Tegelikult on neid 30, kellest 10 - on 9.klassi õpilased, kes võib olla ei lähe edasi õppima gümnaasiumisse. Seega Linnavolikogu säästvakulu prognoos on ekslik ning tugineb valedetele andmetele. Rakvere Linnavolikogu ei kaalunud RVG õppekvaliteeti (riigieksami

tulemused, olümpiaadide tulemused) jne, mis on parem kui Rakvere Gümnaasiumis, pedagoogide töö taset. Prognoosid on tehtud 2010 andmete alusel. Arusaamatu on, miks linn ei võta arvesse 2011 andmeid. Antud diskretsioonitsus on eriline ja ainukordne ning ei saa sisaldada vanu andmeid. Rakvere Vene Gümnaasiumi õppekoha maksumuseks on kinnitatud 91 eurot kuus. Vastutaja leiab, et see on liiga suur summa, mis põhjustab gümnaasiumide liitmist. Rakvere Algkooli õppekoha maksumuseks on ka 91 eurot, kuid linn ei pane hääletusele Rakvere Algkooli ümberkorraldamise küsimust kokkuhoiu eesmärgil. Kaebajad leiavad, et õigus haridusele on üheks põhiliseks ja alusnimõiguseks, mis on ette nähtud rahvusvahelistes õigusaktides ja mis garanteeritakse Põhiseaduses. PS § 37 sätestab igäihele õiguse haridusele, kusjuures igäihel on õigus saada eestikeelset õpetust. Et teha haridus kättesaadavaks, peavad riik ja kohalikud omavalitsused ülal vajalikul arvul õppeasutusi. Laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel. Kuna Eestis puudub praktika, kuidas tõlgendada terminit „hariduse valik“, siis arvestades rahvusvahelisi soovitusi, tuleb hariduse valiku all mõista samuti õppekeele valikut. ÜRO eriraportöör õiguse alal haridusele Katarina Tomasevski (E/CN.4/2004/45), tuginedes Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelisele paktile artikkel 13 lg 1, samuti Laste õiguste konventsioonile artikkel 28 lg 1 on veendunud, et õppekeel on vahetult seotud õppeprotsessi vastuvõetavusega. See eeldab vanemate arvamuse arvestamist selles seoses, missuguses keeles laps peab hariduse saama. Ülaltoodu valguses ning arvestades, et riik ja kohalikud omavalitsused peavad tagama kõigile soovijatele võimaluse saada kooliharidus, garanteerib Eesti seadusandlus piisava arvu õppeasutuste olemasolu erinevate õppekeeltega. See garantii kehtib täiel määral pigem juba olemasolevate õppeasutuste, kui vastrajatud õppeasutuste suhtes. Majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste õiguste rahvusvahelise pakti artikkel 13 sätestab, et käesolevast paktist osavõtavad riigid tunnustavad iga inimese õigust haridusele. Artikli 13 lg 1 fikseeritakse eesmärgid ja ülesanded, mille täitmisele peab olema suunatud iga haridusprotsess: haridus peab tagama iga inimesiku täieliku arengu, looma väärikustunde, tugevdama lugupidamist inimese õiguste ja põhivabaduste vastu. Veelgi enam, „haridus peab andma kõigile võimaluse olla vaba ühiskonna kasulikuks liikmeks, soodustama vastastikust mõistmist, sallivust ja sõprust kõigi rahvaste ja rasside, etniliste ja religioossete gruppide vahel“. Sama hariduse eesmärk on määratletud samuti Põhikooli-ja gümnaasiumiseaduses § 5, vastavalt millele on gümnaasiumi ülesanne - noore ettevalmistamine toimima loova, mitmekülgse, sotsiaalselt küpse, usaldusväärse ning oma eesmärgi teadvustava ja saavutada oskava isiksusena erinevates eluvaldkondades: partnerina isiklikus elus, kultuuri kandja ja edendajana, tööturul erinevates ametites ja rollides ning ühiskonna ja looduskeskkonna jätkusuutlikkuse eest vastutava kodanikuna. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni Protokoll 1 artikkel 2, millesse on samuti lülitatud õigus haridusele räägib, et „kedagi ei või jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- või õpetamisfunktsioone täites peab riik austama vanemate õigust tagada lastele nende endi usuliste ja filosoofiliste veendumustega kooskõlas olev haridus“. Vastavalt Vähemusrahvuste kaitse raamkonventsiooni artiklile 5 „Pooled kohustuvad looma eeldusi, mis on vajalikud vähemusrahvusesse kuuluvatele isikutele oma kultuuri alahoidmiseks ja arendamiseks ning oma identiteedi olemuslike elementide, täpsemalt religiooni, keele traditsioonide ja kultuuripärandi säilitamiseks. *Pooled hoiduvad sellisest poliitikast ja tegevusest, mille eesmärk on vähemusrahvustesse kuuluvate isikute assimileerimine vastu nende tahtmist, ning kaitsevad neid isikuid mis tahes niisugusele assimileerimisele suunatud tegevuse eest, eiramata seejuures poolte üldise integratsioonipoliitikaga kooskõlas võetavaid meetmeid*“. Vähemusrahvuste kaitse raamkonventsiooni artikkel 14 kõlab nii: „Piirkonnas, kus vähemusrahvusesse kuuluvad isikud on traditsiooniliselt asunud, püüavad pooled võimaluste piires piisava vajaduse korral tagada neile isikutele võrdsed võimalused õpetuse saamiseks selles keeles“. Kohustus, mis sisaldub raamkonventsiooni artiklis 14 on samuti deklareeritud ÜRO rahvus- või etnilistesse, usu- ja keelevähemusesse kuuluvate isikute õiguste deklaratsiooni artiklis 4: „Riigid võtavad kasutusele vastavad meetmed tagamaks et seal, kus see on teostatav saaks vähemusrahvustesse kuuluvad isikud kohased võimalused emakeele õppimiseks või õpetuse saamiseks emakeeles“. CSCE Kopenhaageni nõupidamise dokumendi Inimmõõte

konverentsi artikkel 34 garanteerib, et „pooled püüavad saavutada, et rahvusvähemustesse kuuluvad isikud saaks, sõltumata vajadusest õppida vastava riigi ametlikku keelt, nõuetekohased võimalused õppida emakeelt ja teha seda emakeeles”.

Vastustaja Rakvere Linnavalikogu leiab, et kaebus tuleb jätta rahuldamata. Kaebajate väide nende põhiõiguste rikkumisest on alusetu, sest kooli tegevust ei lõpetata, vaid toimub ümberkorraldamine.

Kool liidetakse teise kooliga, Rakvere Vene Gümnaasium lõpetab vaid tegevuse iseseisva asutusena.

Kaebuses on viidatud põhiseaduse § 37 lg 3, aga selle all on seadusandja silmas pidanud eelkõige lapsevanema poolt hariduse valimist lähtuvalt koolide erinevast õppemetoodikast, maailmavaadetest jms väärtustest, mitte konkreetsest koolist lähtudes. Põhiseaduse § 37 lõikest 3 tulenev lapsevanema valikuõigus ei tähenda, et riik või kohalik omavalitsus peaks kindlustama kord lapsevanema või õpilase poolt valitud kooli püsijäämise kuni lapse poolt kooli lõpetamiseni. Põhiseadus annab lapsevanemale otsustava õiguse kooli valikul, kuid tegemist ei ole absoluutse, vaid piiratud õigusega. Vanemate õigus on piiratud olemasolevate riigi ja kohaliku omavalitsuse koolide, aga samuti ka erakoolidega. Kaebajate poolt viidatud Tartu Halduskohus on haldusasja nr 3-06-2331 otsuses märkinud, et põhiseaduse §-s 37 sätestatud õigus haridusele ei tähenda, et riigil või kohalikul omavalitsusel puudub õigus otsustada konkreetse kooli kui õppeasutuse likvideerimist või ümberkujundamist. Konkreetse kooli osas valikuõiguse tegemine ei ole põhiõigus, vaid isiku valikuvabadus ja seda olemasolevate haridusasutuste baasil.

Kaebajad pööravad kohtu tähelepanu sellele, et tegemist on ainsa kooliga Rakveres, kus toimub õppimine vene keeles. Aga venekeelse hariduse andmine jätkubki Rakvere Gümnaasiumis. 15.12.2010 volikogu määrusega nr 26 kehtestati Rakvere Gümnaasiumi põhimäärus, mis hakkas kehtima 1. jaanuarist 2011.

Põhimääruse § 4 lg 1 sätestab, et kooli põhikoolis on eesti ja vene õppekeeltega klassid ja määruse § 3 sätestab, et põhikoolis on eesti ja vene õppekeeltega klassid alates 1. septembrist 2011.a.

Kaebajate väide, et nende lapsed viiakse sunniviisiliselt üle teise gümnaasiumisse, on ainetu. Õpilased ei ole sunnitud õpinguid jätkama Rakvere Gümnaasiumis, vaid nad võivad valida ka muu võimaluse. Aga antud juhul jätkatakse venekeelsetele klassidele hariduse andmist samas hoones, samade klassikomplektidega ja nii nagu kaebajad soovivad, vene keeles.

Kaebajate seisukoht, et vastustaja rikkus nende põhiõigusi, tühistades varem tehtud kooli valiku Rakvere Gümnaasiumi kasuks, lõpetades põhjendamatult Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse, on alusetu. Tegemist ei ole kellegi õiguste rikkumisega. Kaebajad ei ole ka kaebuses põhjendanud, miks ja kuidas tulevane Rakvere Gümnaasium ei võimalda saada sama haridust, kui Rakvere Vene Gümnaasiumis, või ei ole õpilaste huvidele ja võimetele vastav kool võrreldes Rakvere Vene Gümnaasiumiga. Kaebuses küll arutletakse diskretsiooni ja selle vigade üle üldiselt, kuid selgusetuks jääb, millise diskretsioonivea on vastustaja teinud.

Rakvere linnavalikogu on diskretsiooni teostades arvestanud kõiki olulisi asjaolusid ja huve ning kaalumine on toimunud ratsionaalselt, see kajastub ka otsuse motiveerivas osas. Põhjendatud ei ole kaebajate arusaam, et kaevatavas otsuses oleks pidanud olema analüüs kogu Rakvere linna haridussüsteemi kohta.

See ei oleks proportsionaalne, ökonoomne ega vajalik. Samuti ei riku see mingil moel kaebajate õigusi. Kaebuse esitajad ei selgita, kuidas rikub nende õigusi või missuguseid vabadusi piirab kaebuses esitatud väide, et mõlema gümnaasiumi vanemaid ei kaasatud menetlusse ega ei ole antud võimalust kaasarääkimiseks. Sisuliselt on kaebuse esitajad püüdnud esitada kaebust avalikes huvides, mis ei ole aga lubatud. Alusetud on kaebajate väited, et Rakvere Vene Gümnaasiumi ja Rakvere Gümnaasiumi töötajaid, õpilased ja vanemad on ära kuulamata jäetud. Nendelt ei ole laekunud pretensioone, et nemad ei ole asjast teadlikud ega ole neid ära kuulatud. Linnavalitsuse ja volikogu esindajad osalesid mitmetel koolide ühinemist käsitlevatel koosolekutel, kus osalesid kooli õpetajad, õpilased ja nende vanemad ning millele on viidatud ka

volikogu otsuses. Lisaks sellele on toimunud nii linnavalitsuse esindajatel kui ka volikogu liikmetel eelmainitute arvukalt erinevaid vestlusi ja arutelusid, mida ei ole kirjalikult fikseeritud. Kuna esimene otsus koolide liitmise kohta tehti rohkem kui aasta tagasi, siis on kõigil asjaosalistel olnud vastav informatsioon olemas. Alusetud on kaebajate väited, et volikogu ei kuulunud ära Rakvere Vene Gümnaasiumi ja Rakvere Gümnaasiumi esindajaid.

Muuhulgas on koolide liitmise teema olnud arutlusel ka kahel Rakvere linnavolikogu hariduskomisjoni koosolekul. Mõlemal koosolekul on komisjoni liikmena osalenud ka üks kaebajatest, lapsevanem Oleg Bõkov ning seal ka sõna võtnud. 6. detsembril 2010 osales koosolekul ka Rakvere Gümnaasiumi direktor Aivar Part ja 14. märtsi 2011 koosolekust võtsid osa ja sõna mõlemate koolide direktorid Aivar Part ja Arno Kaseniit ning koosolekul osales ka Rakvere Vene Gümnaasiumi hoolekogu esimees Valeri Vaselenko.

Rakvere linnavolikogu 16.03.2011 istungi kuulati samuti ära mõlema kooli direktorid, nii Arno Kaseniit, kui Aivar Part. Samuti võtsid sõna nii Rakvere Vene Gümnaasiumi hoolekogu esimees Valeri Vaselenko, kui aseesimees Ilja Ivanov. Istungil osales 19 volikogu liiget, kellest paljud esitasid küsimusi ja võtsid sõna. Rakvere Vene Gümnaasiumi ümberkorraldamise läbiviimiseks on Rakvere Linnavalitsuse 18. aprilli 2011 korraldusega nr 353 moodustatud ajutine komisjon, kus on võrdselt esindatud nii Rakvere Gümnaasium kui Rakvere Vene Gümnaasium. Rakvere Vene Gümnaasiumi õppenõukogu esindajana esitati komisjoni õpetaja Jelena Mihhejeva, Rakvere Vene Gümnaasiumi hoolekogu 28.märtsi 2011 protokollil kohaselt esitati hoolekogu esindajaks Ilja Ivanov ja Rakvere Vene Gümnaasiumi lapsevanemate koosolekul 14. aprillil otsustati esitada lastevanemate esindajaks lapsevanem Oleg Rotov. Rakvere Vene Gümnaasiumi hoolekogu esimehe Valeri Vaselenko 30. märtsi 2011 taotluse alusel laiendati ajutise komisjoni koosseisu ja sinna määrati ka mõlemate gümnaasiumide hoolekogude esimehed. Nimetatud korraldusega on ära määratud ka komisjoni ülesanded ja kinnitatud töökord, kus muu hulgas on ette nähtud ka komisjoni õigus kaasata komisjoni töösse vajadusel erapooletu ja vastava ettevalmistusega ekspert. Rakvere linnavalitsuse 25.aprilli 2011.a korraldusega nr 355 täiendati veelgi komisjoni koosseisu ja määrati sinna ka mõlema gümnaasiumi õppealajuhatajad. Rakvere linnal on õpilaste arvust lähtuvalt oluline tagada emakeelse (nii eesti- kui venekeelse) põhihariduse omandamise võimalus vastavalt õppekavale ja seadusandluses esitatud tingimustele Rakvere linnas ning seda toetada tugistruktuuride, majandus- ja juhtimistegevuse optimeerimise kaudu. Eesmärgiks on tagada Rakvere Vene Gümnaasiumist tulevate õpilaste parem ettevalmistus, paremad õpitingimused ja sellega tõsta õpitegevuse tulemuslikkust. Kaebajad tsiteerivad mitmeid erinevaid rahvusvahelise õiguse dokumente, mis käsitlevad muuhulgas võimalust saada emakeelset haridust. Kuid kaebusest ei selgu puutumust kaebuse esitajate õiguste rikkumisega, väited on üldsõnalised ja laialivalguvad. Vastustaja rõhutab veelkord, et Rakvere Vene Gümnaasiumi ümberkorraldamisega ei lõpe Rakvere linnas venekeelse hariduse andmine, vaid alates 01.09.2011 on Rakvere Gümnaasiumis ka vene õppekeeltega klassid ning võrdsed võimalused õpetuse saamiseks on kõigile tagatud. Kaebajate õigusi ei ole rikutud.

Kaasatud isik Haridus- ja Teadusministeerium vaidles kaebusele vastu ja leiab, et kaebus on põhjendamatu. Otsuses märgitud õigusaktid ja viited nende õigusaktide paragrahvidele on asjakohased.

Rakvere Linnavolikogu on tervelt 9 kuud enne Rakvere Vene Gümnaasiumi ümberkorraldamise lõpuleviimist muutnud Rakvere Gümnaasiumi põhimäärust, oleks võinud see tegevus toimuda varem ja seda seepärast, et tagada hetkel Rakvere Vene Gümnaasiumis õppivatele õpilastele ja nende vanematele suurem selgus ja kindlustunne, et Rakvere linnas on tulevikus endiselt võimalik vene õppekeeles õppida.

Samas on see ka selge tõend selle kohta, et venekeelse õppe läbiviimine Rakvere linnas jätkub. Ei saa nõustuda Rakvere linna otsuses toodud väitega, et kehtiv seadusandlus ei võimalda muuta õpilaskohtade maksumust eelarveaasta jooksul eraldatavate täiendavate tegevuskulude osas. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 83 lõike 6 kohaselt lähtutakse tegevuskulude katmisel kooli, kus õpilane õpib, õppekoha tegevuskulu maksumusest, mis saadakse kooli eelarves

määratud tegevuskulude summa jagamisel kooli õpilaste arvuga selle kuu 10. kuupäeva seisuga. Kehtiv seadusandlus ei ole mingil moel omavalitsusele takistuseks õpilaskoha maksumuse korrigeerimiseks eelarveaasta jooksul. Kui omavalitsused ei ole teisiti kokku leppinud, siis seaduse kohaselt tulebki seda teha, kui tegevuskulud kas suurendatakse või vähendada või ka siis, kui muutub selles koolis õpilaste arv.

Küll aga on Haridus- ja Teadusministeerium nõus, et kehtiv tegevuskulude katmise piirmäär 74 eurot, on paljude koolide (eelkõige aga väikese õpilaste arvuga koolide) õppekoha maksumusi arvestades madal ning kui omavalitsused ei ole teisiti kokku leppinud, siis võib see vähendada kooli pidava omavalitsuse üksuse tulusid. Samas ei tohiks üksikud lisanduvad teise omavalitsuse õpilased nii suurel määral siiski mõjutada kooli tegevuskulusid, mis valdavalt ei ole siiski õpilaspõhised. Näiteks ei sõltu kooli hoone kommunaalkulud jms oluliselt sellest, kas seal õpib mõni laps rohkem või vähem.

Asjaolu, et Rakvere linnal tuleb tasuda teiste omavalitsuste õpilaste eest aastas 1224 eurot, ei ole kindlasti oluline argument ühe kooli tegevuse lõpetamiseks.

Rakvere Linnavalikogu keskendub oma otsuses eelkõige sellele, kui palju tal on võimalik Rakvere Vene Gümnaasiumi sulgemisega kulusid kokku hoida.

Lisaks oleks võinud enam keskenduda selle põhjendamisele, miks tal ei ole enam mõistlik ega vajalik nimetatud kooli ülal pidada. Selleks oleks võinud näidata, milline on õpilaste koguarv Rakvere linnas (muutused aastate jooksul) ja millised koolid Rakvere linnas veel asuvad ning milline on nende koolide õpilaste arv ning võimalik reserv nendes koolides vaba klassipinna näol.

Seega võiks asuda seisukohale, et Rakvere Linnavalikogu otsuses esitatud põhjendused on veidi ühekülgsed, kuid see ei tähenda, et otsus ei oleks piisavalt põhjendatud.

Kaebajad pööravad kaebuses kohtu tähelepanu sellele, et kuna Rakvere Vene Gümnaasium on ainus kool Rakveres, kus õppimine toimub vene keeles, siis see avaldab mõju lapsevanemate otsuste tegemisele.

Kuna Rakvere Linnavalikogu oma otsuses kinnitab, et muudetud on Rakvere Gümnaasiumi põhimäärust, mille kohaselt saab järgmisest õppeaastast õppida selles koolis ka vene keeles, siis on kaebajate väide vale. Kaebuse esitajad on andnud kaebuse tekstis Eesti Vabariigi põhiseaduse § 37 lõikes 3 sätestatud põhiseaduslikule õigusele väära tõlgenduse ning tegelikult ei riku vaidlustatud haldusakt kaebuse esitajale kuuluvat põhiseaduse § 37 lõikes 3 sätestatud õigust. Põhiseaduse § 37 lõikes 3 sätestatud põhiõiguse all on seadusandja silmas pidanud eelkõige lapsevanema poolt hariduse valimist lähtuvalt koolide erinevast õppemetoodikast, maailmavaadetest jms väärtustest, mitte konkreetsest koolist lähtudes. Põhiseaduse § 37 lõikest 3 tulenevat lapsevanema valikuõigust ei saa tõlgendada selliselt, et riik või kohalik omavalitsus peaks kindlustama kord lapsevanema või õpilase poolt valitud kooli püsijäämise kuni lapse poolt kooli lõpetamiseni. Sellisel juhul ei olegi ühegi riigi- või munitsipaal-kooli tegevuse lõpetamine võimalik, kuna sellist olukorda, kus koolis õpilased sootuks puuduvad, praktikas ei esine. Tartu Halduskohus on haldusasja nr 3-06-2331 (Tartu Puškini Gümnaasiumi ja Tartu Slaavi Gümnaasiumi ümberkorraldamisega seonduva osas kodanike kaebuse esitamine) lahendamisel otsuses (15. mai 2007.a) märkinud järgmist - põhiseaduse §-s 37 sätestatud õigus haridusele ei tähenda, et riigil või kohalikul omavalitsusel puudub õigus otsustada konkreetse kooli kui õppeasutuse likvideerimist või ümberkujumist. Konkreetse kooli osas valikuõiguse tegemine ei ole põhiõigus, vaid isiku valikuvabadus ja seda olemasolevate haridusasutuste baasil. Nimetatud seisukohaga on nõustunud ka Tartu Ringkonnakohus samas haldusasjas (11. septembri 2007.a otsus). Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 4 lõige 1 sätestab, et põhikool aitab kaasa õpilase kasvamisele loovaks, mitmekülgseks isiksuseks, kes suudab ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides, sh valida oma huvide ja võimete kohast õpiteed. Ka põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 4 lõige 1 annab õiguse valida olemasolevate koolide hulgast kooli, mis vastab õpilaste huvidele ja võimetele, kuid ei anna õpilasele õigust juba valitud koolis õppimise korral eeldada ega ka nõuda, et ta samas koolis saaks ka hariduse omandamise lõpetada. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 4 lõige 1 ei välista kohaliku omavalitsuse õigust

kooli tegevust lõpetada või ümber korraldada, tagades samas tasakaalustatud ja pluralismil põhineva õpetuse. Eeltoodu alusel saab väita, et vaidlustatud haldusakt ei riku põhiseaduse § 37 lõikes 3 ja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 4 lõikes 1 sätestatud vanemate õigust otsustada laste hariduse valiku osas või õpilase enda õigust valida tema huvidele ja võimetele vastavat kooli.

Kaebajad ei ole kaebuses põhjendanud, tulenevalt kaebajate subjektiivsete õiguste rikkumisest, miks ja kuidas tulevane Rakvere Gümnaasium ei võimalda saada sama haridust kui Rakvere Vene Gümnaasiumis või ei ole õpilaste huvidele ja võimetele vastav kool võrreldes Rakvere Vene Gümnaasiumiga. Eesti Vabariigi haridusseaduse § 7 lõike 2 punkti 2 kohaselt kohalikud omavalitsused asutavad, reorganiseerivad ja sulevad õigusaktides ettenähtud korras munitsipaalasutusi ning registreerivad oma halduspiirkonnas asutatud haridusasutusi. Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punktile 34 ja § 35 lõikele 2 on valla või linna ametiasutuse ja selle tegevuse lõpetamise otsustamine volikogu ainupädevuses. Haldusmenetluse seaduse § 54 sätestab, et haldusakt on õiguspärane, kui ta on antud pädeva haldusorgani poolt andmise hetkel kehtiva õiguse alusel ja sellega kooskõlas, proportsionaalne, kaalutusvigadeta ning vastab vorminõuetele. Vaidlustatud linnavolikogu otsuses on aluseks võetud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 80 lõige 1, lõike 2 punkt 2, lõige 3 ja lõige 5. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 80 lõige 1 sätestab, et kooli korraldab ümber ja tegevuse lõpetab kooli pidaja. Rakvere Vene Gümnaasiumi pidajaks on Rakvere linn. Sama paragrahvi lõige 2 sätestab erinevad koolide ümberkorraldamise võimalused.

Rakvere Linnavolikogu on antud juhul võtnud aluseks seaduses esitatud loetelus teisena nimetatud aluse (punkt 2) – kool või koolid liidetakse teise kooliga ja liidetav kool või liidetavad koolid lõpetavad tegevuse. Antud juhul Rakvere Vene Gümnaasium liidetakse Rakvere Gümnaasiumiga ning Rakvere Vene Gümnaasium lõpetab tegevuse.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 80 lõige 3 sätestab teavitamiskohustuse, nimetades ära need isikud, keda kooli ümberkorraldamise ja tegevuse lõpetamise otsusest tuleb teavitada. Sama paragrahvi lõige 5 sätestab kooli ümberkorraldamise või kooli tegevuse lõpetamise perioodi igal õppeaastal. See saab toimuda vaid õppetöö välisel ajal ehk ajavahemikul 1. juulist kuni sama aasta 31. augustini. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punkti 34 kohaselt on volikogu ainupädevuses valla või linna ametiasutuse ja valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse moodustamine või ümberkorraldamine ja tegevuse lõpetamine ning ametiasutuse põhimääruse kinnitamine. Rakvere Vene Gümnaasiumi ümberkorraldamise otsuse on vastu võtnud selleks pädev haldusorgan (Rakvere Linnavolikogu), otsus on vastu võetud hetkel kehtiva õiguse alusel (aluseks on võetud seaduses ettenähtud ümberkorraldamise üks mitmest võimalusest, toimunud on osapoolte teavitamine ning ümberkorraldamine viiakse läbi seaduses sätestatud ajavahemikul).

Haridus- ja Teadusministeerium ei saa ümber hinnata haldusorgani kaalutusotsuse otstarbekust. Isikute kaasamise ja ärakuulamisega seonduva osas on Haridus- ja Teadusministeeriumil keeruline selget arvamust kujundada. Seda, kas ja kuidas on toimunud lapsevanemate kaasamine kooli tegevusse ja kas neid on eelnevalt informeeritud koolivõrgu ümberkorraldamisest ja Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse lõpetamisest, on Haridus- ja Teadusministeeriumile teada vaid läbi Rakvere Linnavolikogu otsuse. Kooli ümberkorraldamisega seonduv teavitamise kohustus on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 80 lõikes 3 ette nähtud. Kooli ümberkorraldamise või tegevuse lõpetamise otsusest tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumi, asukohajärgset maavanemat, kooli, vanemaid, õpilasi ja õpilaste elukohajärgset valla- või linnavalitsust vähemalt viis kuud enne uue õppeaasta algust teavitada. Kooli õppeaasta algab 1. septembril. Rakvere Linnavolikogu soovis Rakvere Vene Gümnaasiumi ümber korraldada 31. augustiks 2011.a, seega pidi vastav teavitus toimuma hiljemalt 31. märtsiks 2011.a. Kuna Rakvere Linnavolikogu otsusest nähtub, et asjakohaseid isikuid on vastuvõetud otsusest teavitatud, siis saab sellest eeldada, et Rakvere Linnavolikogu on täitnud vähemalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud teavitamiskohustuse. Kaebajad leiavad, et otsusest ei selgu, kui palju võimalusi on linnavolikogu poolt läbi töötatud Rakvere linna koolivõrgu optimeerimiseks

(kas on linnavolikogu poolt tehtud haridussüsteemi olukorra uuringuid, analüüse jne). Haridus- ja Teadusministeerium nõustub siinkohal kaebajate poolt esitatuga.

Otsusest peaks nähtuma see, milline on Rakvere linna õpilaste arv olnud viimaste aastate jooksul ning kuidas see on jaotunud erinevate koolide vahel (sh milline on olnud õpilaste liikumine erinevate koolide vahel jne). Kui vastavatest andmetest nähtuks, et õpilaste arv on vähenenud eelkõige Rakvere Vene Gümnaasiumis ning selle kooli õpilased on liikunud teistesse Rakvere koolidesse, siis oleks saanud läbi selle ka paremini põhjendada Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse lõpetamise vajadust. Otsusest ei nähtu tõepoolest see, kui palju on kolmandate isikute arvamust arvestatud (eelkõige nende arvamust, kes on Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse lõpetamise otsusele vastu).

Vale on aga väide, et isikud on jäänud menetlusse kaasamata, kui Rakvere Linnavolikogu otsuses nimetatud kohtumised on tegelikkuses aset leidnud. Asjaolu, et otsus on kooli tegevuse lõpetamise vastaste jaoks negatiivne, ei tähenda automaatselt seda, et nende arvamusi ei oleks Rakvere Linnavolikogu arvesse võtnud.

Asjakohased ei ole käesoleva kohtuasja menetlemise raames kaebajate poolt kaebuses toodud viited erinevatele rahvusvahelistele õigusaktidele. Kaebajad refereerivad Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokollis 1 artiklit 2, mille kohaselt ei või kedagi jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- ja õpetamisfunktsioone täites peab riik austama vanemate õigust tagada lastele nende endi usuliste ja filosoofiliste veendumustega kooskõlas olev haridus. Esiteks pean vajalikuks märkida, et kooli õppekeel ei ole kuidagi vaadeldav usulise ja filosoofilise veendumusena. Teiseks ei tähenda see, et riik peab sellist vanemate õigust austades looma ise (või peab looma kohaliku omavalitsuse üksus) vastava kooli. Riik saab vanemate õigust austada kindlasti ka läbi selle, et mõne sihtgrupi initsiatiivil luuakse erakool, mille õppekeel on muu keel peale eesti keele ning riigi poolt toetatakse selle kooli tegevust ja antakse koolitustegevuse läbiviimiseks koolitusluba. Ka Eesti Vabariigi põhiseaduse kommentaarides on märgitud – vanemate õigused ei ole absoluutsed, kuigi põhiseadus kasutab sõna „otsustav“. Vanematel on otsustusõigus teatud raamides. Näiteks ei saa vanemad otsustada, et lapsele haridust üldse ei anta, sest põhiseadus sätestab koolikohustuse. Samuti ei ole vanematel õigust nõuda, et riik vanemate soovide kohase hariduse andmise ise tagaks. Lisaks sellele märgitakse Eesti Vabariigi põhiseaduse kommentaarides – Riik ei ole põhiseaduse kohaselt kohustatud pakkuma haridust muus keeles või ülal pidama vähemusrahvuse õppeasutusi.

Sellest tulenevalt jäävad kaebuses esitatud viited riigil lasuvate erinevate kohustuste osas arusaamatuks. Küll aga see ei tähenda, et kohaliku omavalitsuse üksus ei võiks omaltpoolt muukeelset õpet tagada. Põhiharidust omandavate õpilaste osas sätestab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 21 lõige 2 järgmist – munitsipaalpõhikoolis või selle üksikutes klassides võib kooli hoolekogu ettepanekul valla- või linnavolikogu otsuse alusel olla õppekeel mis tahes keel. Gümnaasiumiklasside osas toimub aga põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt eestikeelsele õppele üleminek järgmisest õppeaastast (viiakse lõpule 1. septembriks 2013.a) ja siin ei ole oluline, kas õpilane õpib Rakvere Vene Gümnaasiumis või Rakvere Gümnaasiumis. Lisaks sellele ei ole kaebajate poolt kaebuses esitatu asjakohane ka seetõttu, et vastustaja poolt võimaldatakse Rakvere Vene Gümnaasiumis õppinud õpilastel jätkata õppimist vene keeles Rakvere Gümnaasiumis.

Kohtuistungil jäid kaebajad kaebuses toodu juurde. Vastustaja väitel on aasta jooksul toimunud mitmeid koosolekuid ja see ei ole õige, et ei ole antud võimalust sõna võtta, ehkki kõik kohtumised ei ole küll protokollitud. Menetlusosalised nõustusid pidama läbirääkimisi kompromissi sõlmimiseks kuni 31.maini 2011 ning edaspidi lahendama asja kirjalikus menetluses.

Tartu Halduskohtu 03.10.2011 kohtumäärusega jäeti kaebajate esialgse õiguskaitse taotlused rahuldamata:

Kaebajad palusid kohaldada esialgset õiguskaitsset peatades Rakvere Linnavolikogu 16.03.2011 otsuse nr 17 kehtivus. Esialgse õiguskaitsse kohaldamine ja vaidlustatud haldusakti kehtivuse peatamine on vastuolus avalike huvidega.

Haldusasja materjalide järgi on Rakvere Vene Gümnaasium (RVG), kui asutus juba likvideeritud, Haridus- ja Teadusministri 29.04.2011 käskkirjaga nr 415 on tunnistanud kehtetuks RVG koolitusluba alates 31.08.2011.

Rahandusministeeriumi 16.09.2011 teate nr 12-4.5/7385 kohaselt on Rakvere Vene Gümnaasium 15.09.2011 kantud riigi-ja kohaliku omavalitsuse asutuste riikliku registri arhiivi seoses tema tegevuse lõpetamisega 31.08.2011.a.

RVG varasid ei jaotatud, vaid anti üle Rakvere Gümnaasiumile (edaspidi RG) .

Rakvere Linnavalitsuse korraldusega 04.10.2011 nr 791 määrati alates 01.01.2011 linnale kuuluva Tallinna 29/ Võidu 26 kinnistu, millel asusid RVG õppehoone ja spordiväljak, valitsejaks linnavalitsuse hallatav asutus RG.

31.08.2011 aktiga nr 2-3/3 andis RVG direktor RG direktorile üle RVG dokumendid, koosseisu, vahendid ja varad.

Vastavalt tööandja ja töötaja vahelisele kokkuleppele viidi RVG koosseisust RG koosseisu üle 18 töötajat sh 13 õpetajat ning töölepingud on nendega vastavalt seadusele muudetud.

RVG töö on ümber korraldatud, avatud on venekeelsed klassid (tunniplaanid tehti nii nagu kevadel kokku lepitati). Halduskohus nõustus 03.10.2011 kohtumääruses vastustaja arvamusega, et esialgse õiguskaitsse kohaldamine ei ole põhjendatud ega ka võimalik, kuna koolid on realselt liidetud ja õppetöö on ühendatud koolis kestnud stabiilselt juba kuu aega. RVG ümberkorraldamise läbiviimiseks moodustatud komisjon on ka lõpetanud oma tegevuse 31.08.2011.

KOHTU PÕHJENDUSED

Kaebajad leiavad, et õigus haridusele on üheks põhiliseks ja alusnimõiguseks, mis on ette nähtud rahvusvahelistes õigusaktides ja Põhiseaduse § 37, kuid põhiõiguse maht ei ole põhiseadusega määratletud. Kaebajate arvates seisneb rikkumine selles, et vaidlustatud otsus teeb olematuks nende poolt varem tehtud valiku Rakvere Vene Gümnaasiumi kasuks, sest viimase tegevus lõpetatakse. Kaebajad ei soovi, et lapsed jätkaksid õpet teises gümnaasiumis.

Vastustaja leiab, et kaebajate väide nende põhiõiguste rikkumisest on alusetu, sest kooli tegevust ei lõpetata, vaid toimub ümberkorraldamine. Kaebajate põhiseaduse §-s 37 sätestatud õigust haridusele ei ole rikutud, sest konkreetse kooli osas valikuõiguse tegemine ei ole põhiõigus, vaid isiku valikuvabadus ja seda olemasolevate haridusasutuste baasil. Venekeelse hariduse andmist jätkatakse samas hoones.

Haridus- ja Teadusministeerium leiab, et kaebajad ei ole kaebuses põhjendanud kaebajate subjektiivsete õiguste rikkumist.

PS § 37 lõikes 3 sätestatud põhiseaduslikule õigusele on kaebajate poolt antud väär tõlgendus ning tegelikult ei riku vaidlustatud haldusakt kaebuse esitajate nimetatud põhiõigust. Lapsevanema valikuõigust ei saa tõlgendada selliselt, et riik või kohalik omavalitsus peaks kindlustama kord lapsevanema või õpilase poolt valitud kooli püsijäämise kuni lapse poolt kooli lõpetamiseni.

PS § 15 kohaselt on igaühel õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Halduskohtusse pöördumise aluseks on kaebaja õiguste tegelik või väidetav rikkumine (HKMS § 7 lg 1) ja halduskohus peab tuvastama, kas ja kuidas kaevatav akt rikub kaebuse esitaja õigusi. Tühistamiskaebuse rahuldamiseks peab olema täidetud kaks tingimust: vaidlustatav haldusakt või toiming peab olema õigusvastane ja rikkuma samas ka kaebuse esitaja õigusi. Seetõttu ei pea

halduskohus kontrollima haldusakti või toimingu seaduslikkust, kui ta jõuab järeldusele, et see ei puuduta kaebaja õigusi. Haldusakti tühistamiseks esitatud kaebuse läbivaatamisel kaitstavate õiguste ja vabadustena tuleb mõista isiku subjektiivseid avalikke õigusi - põhiõigusi ja -vabadusi, seadustest, muudest õigustloovatest aktidest, haldusaktidest ja halduslepingutest tulenevaid õigusi. (RKHKo 3-3-1-8-01 p-d 21, 22).

Pooled ei vaidle selle üle, et vastustajal on õigus koolide ümberkorraldamiseks.

Pooled on erineval arvamusel PS § 37 sätestatud õiguse haridusele sisu ja selle õiguse ulatuse osas. Kaebuse esitajad on oma rikutud õiguste põhjendustes välja toonud PS §-st 37 lause „Laste hariduse valikul on otsustav sõna vanematel“, märkides, et Rakvere Vene Gümnaasiumi tegevuse põhjendamatu ja õigusvastase lõpetamisega on nende varem tehtud valik tühistatud. PS § 37 lõike 1 kohaselt on igaühel õigus haridusele. Sama paragrahvi lõike 2 järgi peavad riik ja kohalikud omavalitsused hariduse kättesaadavaks tegemiseks ülal vajalikul arvul õppeasutusi. Seaduse alusel võib avada ja pidada ka muid õppeasutusi, sealhulgas erakoole. Lõike 3 kohaselt on laste hariduse valikul otsustav sõna vanematel. PS § 37 eesmärk on kindlustada lastele tasuta hariduse kättesaadavus ning panna riigile ja kohalikele omavalitsustele õiguse tagamiseks otsesed ja selged kohustused. Õigus saada tasuta haridust on üks olulisemaid lastele tagatavaid põhiõigusi. ÜRO lapse õiguste konventsiooni artikkel 28 lõige 1 näeb ette, et osalisriigid tunnustavad lapse õigust haridusele. Esimese protokollil Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (EIÕK) juurde artikkel 2 kohaselt, ei või kedagi jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- ja õpetamisfunktsioone täites peab riik austama vanemate õigust tagada lastele nende endi usuliste ja filosoofiliste veendumustega kooskõlas olev haridus. Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon on Eesti õiguskorra lahutamatu osa (RKPJKo 3-1-3-13-03). Põhiseadusega nõutava ja vajaliku õigusselguse määra piiritlemisel saab kohus arvestada ka Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikaga (RKPJKo 3-4-1-16-05). Halduskohus leiab, et kuna õigus haridusele tuleneb lisaks PS § 37 ka EIÕK esimese lisaprotokollil artikkelist 2, nagu märgivad ka kaebajad ja PS § 37 vastab EIÕK esimese protokollil teisele artiklile, tuleb selle õiguse sisu kindlakstegemisel arvestada EIK poolt sellele põhiõigusele antud tõlgendusega. Protokollil artikkel 2 garanteerib muuhulgas õiguse ligipääsuks antud ajahetkel olemasolevatele õppeasutustele.

Õigus haridusele ei sisalda endas õigust haridusele konkreetses õppeasutuses.

Vaatamata selle olulisusele, ei ole õigus haridusele absoluutne ja see allub piirangutele (EIK 12.01.2011 otsus kohtuasjas Ali v. the United Kingdom, nr. 40385/06 p-d 51, 52 ja 54). Õigus haridusele nõuab oma olemuselt riigipoolset reguleerimist ning selle asetus võib muutuda ajas ja ruumis sõltuvalt ühiskonna vajadustest ja resurssidest (EIK 21.06.2011 otsus kohtuasjas Anatoliy Ponomaryov and Vitaliy Ponomaryov v. Bulgaria, nr. 5335/05 p 53).

Haridusõiguse areng, mille sisu varieerub sõltuvalt ajast ja kohast ning teisalt vastavalt majanduslikele ja sotsiaalsetele tingimustele, sõltub põhiliselt ühiskonna vajadustest ja resurssidest (EIK 10.11.2005 otsus kohtuasjas Leyla Şahin v. Turkey, nr. 44774/98 p 136).

Eeltoodu alusel järeldab kohus, et PS § 37 sätestatud õigus haridusele ei ole hõlmatud kaebajate õigusega nõuda oma laste õpingute jätkamist koolis, mille kohalik omavalitsus on otsustanud ümber korraldada ja mille lapsevanemad on eelnevalt valinud oma laste õppeasutuseks.

Samuti leiab kohus, et sellist subjektiivset õigust nagu väidavad kaebajad, et vastustaja on rikkunud, st. õigust valida õppeasutus moel, mis välistaks või keelaks õppeasutuse, kus isik hetkel õpib, ühinemise, ümberkujundamise või likvideerimise, kui alles jääb faktiline emakeelne õpe teises õppeasutuses, kaebajatel ei ole, sest selline õigus ei tulene ühestki rahvusvahelisest lepingust, põhiseadusest, ega ka rahvusvahelisest ning siseriiklikust kohtupraktikast.

Õigus haridusele ei ole hõlmatud õigusega haridusele konkreetses õppeasutuses (antud juhul Rakvere Vene Gümnaasium), st. kaebajatel ei ole õigust nõuda et nende lapsed jätkaks õpet nimetatud õppeasutuses.

Siit järeldub, et PS § 37 lg 3 sätestatud lastevanemate otsustusõigus laste hariduse valikul on piiritletud ning kaebajad saavad realiseerida oma valikuõigust olemasolevate koolide vahel, valides nende arvates lapsele sobivama kooli. Õigus haridusele ei anna õigust õppida kõike, mida soovitakse ja kus soovitakse. Kohus nõustub vastustaja ning Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukohaga, et kaebuse esitajad on andnud PS § 37 lg-s 3 sätestatud põhiseaduslikule õigusele väära tõlgenduse.

Kaebajate arusaam on vastuolus ka Euroopa Inimõiguste Kohtu antud tõlgendusega kaebajate viidatud EIÕK esimese protokollile artiklile 2.

Kaebuse sisust nähtub, et kaebajad ei soovi, et nende lapsed jätkaksid õpinguid kohaliku omavalitsuse poolt ümberkorraldatavas koolis. Ka PGS § 31 lg 1 annab õiguse valida olemasolevate koolide hulgast kooli, mis vastab õpilase huvidele ja võimetele. Kuid PGS § 31 lg 1 ei anna õpilasele õigust eeldada, et juba valitud kool eksisteerib muutumatult. Pelgalt lastevanemate soovi ei saa aga käsitleda subjektiivse õigusena. Kohus nõustub vastustaja ja Haridus- ja Teadusministeeriumi seisukohaga, et lapsevanema valikuõigust ei saa tõlgendada selliselt, et riik või kohalik omavalitsus peaks kindlustama kord lapsevanema või õpilase poolt valitud kooli püsijäämise kuni lapse poolt kooli lõpetamiseni. Vastustaja on selgitanud, et venekeelse hariduse andmine jätkub samas hoones ja samade klassikomplektidega, kuid Rakvere Gümnaasiumi nime all.

Kohatu on kaebajate väide, et nende lapsed viiakse sunniviisiliselt üle teise gümnaasiumisse, sest kaebajatel on valikuvõimalus lastele hariduse valikul. Ülejäänud kaebajate poolt viidatud rahvusvahelised õigusaktid, ega ka eriraportööri arvamus ja muud dokumendid ei muuda vaidlusaluse õiguse sisu ning kohus neid ei käsitle. Kohus lähtub otsuse tegemisel õigusaktidest ja kohtupraktikast, mitte arvamustest ja erinevatest soovituslikest dokumentidest.

Eeltoodust järeldab halduskohus, et vaidlustatud haldusakt ei riku kaebuse esitajate õigusi ning seetõttu ei pea halduskohus kontrollima haldusakti või toimingu seaduslikkust (RKHKo 3-3-1-8-01 p 21). Seega ei pea kohus vajalikuks käsitleda ka poolte väiteid diskretsiooni, ärakuulamisõiguse ja akti motiveerituse osas. Samal põhjusel ei pea kohus vajalikuks puudutada kaebaja Oleg Rotovi poolt kohtule esitatud täiendavaid seisukohti.

Kohus leiab, et kaebus tuleb jätta rahuldamata.

Menetluskulud

HKMS § 92 lg 1 kohaselt kannab menetluskulud pool, kelle kahjuks otsus tehti. HKMS § 93 lg 1 järgi esitatakse menetluskulude väljamõistmiseks kohtule enne kohtuvaidlusi kohtukulude nimekiri ja kuludokumendid.

Kuna kaebus jääb rahuldamata ja vastustaja ei ole kohtukulude nimekirja esitanud (HKMS § 93 lg 1), siis jäävad poolte menetluskulud nende endi kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Ülle Polluks
kohtunik